

Aan de voorzitter van de Vaste Kamercommissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
T.a.v. mevrouw A. Wolbert
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Utrecht, 18 maart 2013

Kenmerk: UB.2013.031.KK MvdL

Betreft: Wetsvoorstel centrale eindtoets en leerling- en onderwijsvolgsysteem PO

Geachte mevrouw Wolbert,

In deze brief gaan wij kort in op de door de staatssecretaris op 14 maart 2013 aan u toegezonden brief (met kenmerk 484396) over het wetsvoorstel centrale eindtoets en leerling- en onderwijsvolgsysteem primair onderwijs (verder: Toetsing in het PO). Al eerder heeft de PO-Raad u een reactie toegezonden ten behoeve van de schriftelijke inbreng over het wetsvoorstel dat (onder meer) het invoeren van een centrale eindtoets regelt (brief van 21 februari 2012, zie bijlage 1). Voorliggende brief dient ter aanvulling op deze reeds verzonden brief.

Invoering centrale eindtoets op verschillende niveaus

In het najaar van 2010 heeft de PO-Raad op basis van een aantal discussiebijeenkomsten met haar leden aangegeven dat wij het invoeren van een centrale eindtoets, met name met het oog op de koppeling van de referentieniveaus aan de toets, in de kern onderschrijven (zie brief aan de minister van OCW van 11 november 2010 met kenmerk UB.2010.324.KK). Voordeel van centrale toetsing is dat het de eenduidigheid wat betreft de interpretatie van de resultaten en de overdracht naar het voortgezet onderwijs bevordert evenals de vergelijkbaarheid tussen leerlingen. Bij de overdracht naar het voortgezet onderwijs moet echter wat de PO-Raad betreft het schooladvies centraal staan, zoals ook in de brief van de staatssecretaris wordt geschetst. Het onafhankelijk advies op basis van de eindtoets kan aanleiding geven om het schooladvies te herzien in het belang van de meest passende plaatsing van een leerling. Daarbij geldt dat de leerling het voordeel van de twijfel moet krijgen als het advies op de eindtoets hoger is dan het schooladvies. Tevens zou het schooladvies leidend moeten zijn bij een lagere score op de eindtoets.

In onze communicatie over de centrale eindtoets, hebben wij telkens gesteld voorstander te zijn van toetsing op maat. In ieder geval voor leerlingen in het speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs die volgens het wetsvoorstel ook tot de doelgroep van de centrale eindtoets behoren. Maar ook voor specifieke doelgroepen in het reguliere basisonderwijs: het regulier basisonderwijs vangt immers in toenemende mate leerlingen op die voorheen doorgestroomd zouden zijn naar het speciaal (basis)onderwijs. Zeker in relatie tot de ontwikkelingen op het gebied van Passend onderwijs zal dit in de toekomst alleen nog maar toenemen. De PO-Raad acht het invoeren van een centrale eindtoets voor al deze leerlingen alleen mogelijk als zij een toets kunnen maken op hun eigen niveau (waarbij de vergelijkbaarheid van de prestatie met de prestatie van leerlingen die de reguliere eindtoets maken natuurlijk dient te worden gewaarborgd zoals nu ook gebeurt bij de Eindtoets Niveau en de Eindtoets Basis). Alleen dan kan er een betrouwbare schatting worden gemaakt van de vaardigheden en mogelijkheden van deze leerlingen. Bovendien kunnen zij dan met meer zelfvertrouwen de toets maken. Dit standpunt is nog eens bevestigd door de uitkomsten van een vragenlijst die de PO-Raad over dit onderwerp heeft uitgezet: de meerderheid van de respondenten gaf aan toetsing op maat wenselijk te vinden (zie nieuwsbericht van 11 februari 2013). Overigens ondersteunen de uitkomsten van deze vragenlijst ook het pleidooi van de PO-Raad om de toets te verplaatsen naar een later afnamemoment om zo het schooladvies centraal te stellen, de onderwijstijd maximaal te benutten en actuele gegevens over te kunnen dragen aan het voortgezet onderwijs. 71% van de respondenten gaf aan het verplaatsen van het afnamemoment wenselijk te vinden.

In de brief aan uw kamer schetst de staatssecretaris het perspectief van adaptieve toetsing waarbij alle leerlingen een digitale toets krijgen die optimaal aansluit bij hun vaardigheid. Vanuit de wenselijkheid om op maat te kunnen toetsen, kan de PO-Raad dit perspectief als toekomstscenario onderschrijven. De PO-Raad vindt het echter wel belangrijk dat eerst goed in kaart wordt gebracht aan welke randvoorwaarden (en dan niet alleen technisch m.b.t. bijvoorbeeld de ICT-infrastructuur, maar ook inhoudelijk, logistiek en organisatorisch) dient te worden voldaan voordat adaptieve toetsing op succesvolle wijze in het PO kan worden ingevoerd. Wij gaan ervan uit dat al deze aspecten onderdeel zijn van de in de brief door het College voor examens uit te voeren verkenning. In het verleden zijn digitale afnamen van de eindtoets namelijk lang niet altijd vlekkeloos verlopen, terwijl er op dat moment sprake was van afname bij een beperkte groep leerlingen. Gezien het grote belang van de toets voor leerlingen, ouders en scholen dient de afname van de toets probleemloos te kunnen plaatsvinden. Het invoeringstraject naar een digitale, adaptieve toets voor alle leerlingen zal dus zorgvuldig moeten zijn. Tot het tijdstip van volledige invoering van adaptieve toetsing tijd kan wat betreft de PO-Raad worden volstaan met aangepaste versies op papier voor de specifieke doelgroepen.

Leerwinst/toegevoegde waarde

In de brief wordt de invoering van de centrale eindtoets in het licht geplaatst van de introductie van een maat voor leerwinst/toegevoegde waarde. De PO-Raad vindt het verstandig dat momenteel eerst in pilots wordt bekeken wat wel en niet werkt als het gaat om het inzichtelijk maken van leerwinst en toegevoegde waarde. Het op een zorgvuldige manier bepalen van leerwinst/toegevoegde waarde is immers geen eenvoudige zaak en de PO-Raad heeft hier in eerdere brieven dan ook grote kanttekeningen bij gemaakt. Daarbij is het gebruik van een mogelijke maat voor leerwinst/toegevoegde waarde voor de PO-Raad een zeer belangrijk aandachtspunt: de maat zou primair ondersteunend moeten zijn bij het

opbrengstgericht werken als basis voor schoolverbetering door scholen en hun besturen zelf en wellicht op termijn in gesprek met de Inspectie. In dat geval worden de gegevens onderdeel van de professionele dialoog tussen bestuur en Inspectie en worden ze niet 'doorgeleverd' aan de Inspectie.

Voordat de maat echter voor andere doeleinden zoals beoordeling van scholen wordt ingezet, zouden de consequenties daarvan eerst gedegen onderzocht moeten zijn. Voorkomen moet worden dat het aanwenden van de maat voor dergelijke doeleinden, ongewild uitlokt tot strategisch gedrag van scholen. Hierdoor komt de primaire functie van toetsing (zicht geven op het prestatieniveau van de leerling) en het gebruik van toetsen als hulpmiddel bij opbrengstgericht werken op leerling-, groeps- en schoolniveau, onder druk te staan. In dat licht juicht de PO-Raad het overigens toe dat er in de brief wordt aangegeven dat er geen koppeling zal worden gemaakt tussen de centrale eindtoets, de maat voor leerwinst/toegevoegde waarde en bekostiging van scholen. Daarin komt de staatssecretaris tegemoet aan een eerder kritiekpunt van de PO-Raad bij het voorliggende wetsvoorstel.

Het gebruik van toetsen op individueel leerlingniveau om op schoolniveau de kwaliteit in kaart te brengen, is overigens sowieso een heikel punt zoals de discussie over het openbaar maken van de eindtoetsgegevens afgelopen weken nog eens helder heeft geïllustreerd. Kwaliteit is immers breder dan alleen de (op schoolniveau samengenomen en gecorrigeerde) resultaten op het gebied van taal en rekenen. Deze dienen dus altijd in een bredere context te worden geplaatst. Daarom werkt de PO-Raad samen met scholen en besturen aan de ontwikkeling van een genuanceerd en samenhangend informatiesysteem voor verantwoording, benchmarking en schoolkeuze-informatie: Vensters PO. De eerste gegevens zullen eind 2013 in Vensters PO beschikbaar zijn.

Onderbouwrendement VO

In de brief kondigt de staatssecretaris aan dat hij met de PO-Raad, VO-raad en de Inspectie in gesprek zal gaan om het beeld te corrigeren dat er in de sector bestaat over het onderbouwrendement VO. De PO-Raad gaat hier graag op in, maar verzoekt de staatssecretaris voorafgaand aan dit gesprek eerst nader onderzoek te doen naar de exacte effecten van de huidige systematiek van beoordeling van het onderbouwrendement in relatie tot de advisering (met name in relatie tot de zogenaamde 'dakpanadviezen' zoals vmbo tl/havo). Daarbij gaat het dan niet om de manier waarop het berekenen van het onderbouwrendement in deze situatie uitpakt, maar om de gevolgen op het uitbrengen van adviezen door basisscholen: hebben basisscholen de vrijheid om hun eigen advies uit te brengen of worden er in overleg met het voortgezet onderwijs beperkingen opgelegd aan de adviescategorieën (bijv. alleen enkelvoudige adviezen) waardoor er mogelijk kansen van kinderen worden belemmerd?

Wij vragen de Kamer:

- Erop aan te dringen dat, voorafgaand aan de invoering van adaptieve toetsing, er zorgvuldig onderzoek wordt gedaan naar de randvoorwaarden (inhoudelijk, logistiek, organisatorisch en technisch) waaraan dient te worden voldaan voor succesvolle invoering van adaptieve toetsing in het PO.
- Ervoor te zorgen dat, in de tijd tot de introductie van adaptieve toetsing, bij de invoering van een centrale eindtoets de mogelijkheid bestaat om op maat te toetsen door aangepaste versies op papier aan te bieden voor specifieke doelgroepen in het regulier basisonderwijs, het speciaal basisonderwijs en het speciaal onderwijs.
- Erop aan te dringen dat de te ontwikkelen werkwijze voor leerwinst/toegevoegde waarde primair ondersteunend is bij het opbrengstgericht werken als basis voor schoolverbetering door scholen en hun besturen en niet wordt vooruitgelopen op mogelijke andere vormen van gebruik voordat de consequenties daarvan gedegen onderzocht zijn.
- Ervoor te zorgen dat Vensters PO, als instrument van de sector zelf, de basis gaat vormen voor verantwoording door scholen en besturen
- Erop aan te dringen dat, voorafgaand aan het gesprek met de sector over het onderbouwrendement VO, eerst nader onderzoek wordt gedaan naar de exacte effecten van de huidige systematiek van beoordeling van het onderbouwrendement in relatie tot de advisering.

Hoogachtend,

Mevrouw mr. drs. C. Kerzeze
Voorzitter PO-Raad

In afschrift verstuurd aan de staatssecretaris van OCW

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Onika Pinkus, adviseur Public Affairs PO-Raad:
o.pinkus@poraad.nl of 06 – 25 34 1442

Bijlage 1: Brief PO-Raad 21 februari 2012

Aan de voorzitter van de Vaste Kamercommissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
T.a.v. de heer B.J. van Bochove
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Utrecht, 21 februari 2012

Kenmerk: UB.2012.032.KK MvdL

Betreft: Reactie PO-Raad ten behoeve van schriftelijke inbreng Wetsvoorstel Toetsing in het PO (kamerstuk 33157)

Geachte heer Van Bochove,

De PO-Raad kan op hoofdlijnen instemmen met de wet Toetsing in het primair onderwijs die (onder meer) het invoeren van een centrale eindtoets en het verplicht gebruik van een leerling- en onderwijsvolgsysteem in het primair onderwijs regelt. Het wetsvoorstel is, onder meer op basis van reacties van de PO-Raad, op een aantal onderdelen aanzienlijk gewijzigd ten opzichte van het eerder gepresenteerde ontwerpvoorstel. In het verlengde van onze reactie op dit ontwerpvoorstel (brief aan de minister van OCW van 4 april 2011 met kenmerk UB.2011.051. KK/MvdL) hebben wij echter nog een aantal kritische kanttekeningen bij het nu voorliggende wetsvoorstel. Graag maak ik van de gelegenheid gebruik deze onder uw aandacht te brengen.

Tempo van invoering van de centrale eindtoets

In het najaar van 2010 heeft de PO-Raad op basis van een aantal discussiebijeenkomsten met haar leden aangegeven dat wij het invoeren van een centrale eindtoets, met name met het oog op de koppeling van de referentieniveaus aan de toets, in de kern onderschrijven (zie brief aan de minister van OCW van 11 november 2010 met kenmerk UB.2010.324.KK). Voordeel van centrale toetsing is dat het de eenduidigheid wat betreft de interpretatie van de resultaten en de overdracht naar het voortgezet onderwijs bevordert. Zoals ook aangegeven in onze reactie op het ontwerpvoorstel, vindt de PO-Raad het beoogde tempo van invoering van de centrale eindtoets in het regulier basisonderwijs (schooljaar 2012/2013) echter te snel. De vraag is in hoeverre met een dergelijk kort invoeringstraject voldoende draagvlak wordt gecreëerd bij de scholen. Zeker nu schooljaar 2012/2013 met rasse schreden nadert en het wetsvoorstel nog behandeld moet worden in beide kamers, lijkt ons deze invoeringstermijn niet realistisch. Scholen voor primair en voortgezet onderwijs hebben op deze manier onvoldoende tijd om te anticiperen op de verschuiving in afnameperiode en de consequenties hiervan voor de toelating tot het voortgezet onderwijs (zie voor een uitgebreidere toelichting van dit punt de volgende paragraaf van deze brief). Bovendien hebben wij zorgen over de toetsing van specifieke doelgroepen binnen het regulier basisonderwijs: zijn er op een zo korte

termijn aangepaste en speciale versies van de toets beschikbaar zodat voldaan kan worden aan de verplichting om alle leerlingen (met uitzondering van drie specifieke groepen) in het reguliere basisonderwijs te kunnen toetsen zoals in artikel 9b van het wetsvoorstel wordt gesteld? Het reguliere basisonderwijs vangt immers in toenemende mate leerlingen op die voorheen doorgestroomd zouden zijn naar het speciaal (basis)onderwijs. Verder is de PO-Raad van mening dat door de korte termijn geen recht wordt gedaan aan de eisen van kwaliteit en zorgvuldigheid die horen bij een toets die voor leerlingen, ouders en scholen van groot belang zal zijn.

Afnamemoment van de centrale eindtoets

De PO-Raad ziet het als een gewenste ontwikkeling dat door de verschuiving van het afnamemoment van de eindtoets het schooladvies centraal komt te staan bij de toelating tot het voortgezet onderwijs. Dit is conform het in februari 2011 door de PO-Raad, VO-raad en AVS uitgebrachte advies “Effectief Schakelen: verbeteren van informatieoverdracht tussen PO en VO”. Door de toets op een later moment in het laatste leerjaar af te nemen wordt de onderwijstijd bovendien optimaal benut. Uit onderzoek is bekend dat voldoende tijd een belangrijke voorwaarde is voor het realiseren van hoge opbrengsten. Ook kan in het kader van de doorlopende leerlijn door de latere afname zo recent mogelijke informatie worden overgedragen naar het voortgezet onderwijs.

Ondanks het feit dat de PO-Raad het verschuiven van het afnamemoment van harte onderschrijft, hebben wij zorgen over de verplaatsing van het afnamemoment in relatie tot de korte invoeringstermijn (zie paragraaf hierboven). Het verschuiven van het afnametijdstip behelst namelijk onder meer dat de procedures rondom toelating en plaatsing van leerlingen in het voortgezet onderwijs aangepast worden. In veel regio's worden al in een vroeg stadium afspraken gemaakt over de manier waarop aanmelding en toelating tot het voortgezet onderwijs in een volgend schooljaar verloopt (zie bijvoorbeeld de kernprocedure van de Amsterdamse schoolbesturen en de gemeente Amsterdam). Om deze afspraken te kunnen maken en een passend tijdpad te kunnen opstellen, moet uiteraard helder zijn wanneer het tweede, onafhankelijke schooladvies (gebaseerd op de score van de eindtoets) beschikbaar is en dat is niet het geval zolang er geen duidelijkheid is over de status van voorliggende wet. Daarbij geldt dat de verschuiving van het afnametijdstip sowieso aanpassingen vergt in organisatorische, personele en toelatingsprocedures van scholen voor voortgezet onderwijs. Om hiervoor voldoende draagvlak te verkrijgen en te voorkomen dat scholen voor voortgezet onderwijs aanvullende toetsgegevens van het primair onderwijs vragen, is het raadzaam voldoende tijd uit te trekken voor de uitwerking en implementatie van nieuwe procedures door scholen voor voortgezet onderwijs. Tijd die er niet meer is als pas op een laat moment duidelijk wordt of er in schooljaar 2012/2013 sprake zal zijn van een centrale eindtoets in april of toch nog een jaar van de huidige situatie waarin de eindtoets over het algemeen uiterlijk begin februari wordt afgenomen.

Verplicht gebruik leerling- en onderwijsvolgsysteem

Het voorliggende wetsvoorstel leidt ertoe dat alle scholen verplicht worden een leerling- en onderwijsvolgsysteem (verder: lovs) te gebruiken waaruit de vorderingen in de kennis en vaardigheden blijken op het niveau van de leerling, de groep en de school op het terrein van de Nederlandse taal en rekenen. De PO-Raad is voorstander van het gebruik van een lovs om de vorderingen van leerlingen systematisch in beeld te brengen (onder meer om eventuele achterstanden tijdig te signaleren) en op basis van deze gegevens het onderwijsleerproces

waar nodig bij te sturen. In reactie op het ontwerp-wetsvoorstel heeft de PO-Raad aangegeven dat wij als risico van het landelijk en bij wet vastleggen van (te veel) toetsmomenten en leergebieden zien, dat er getoetst gaat worden omwille van de verplichting (toetsen als doel op zich) en niet zozeer om informatie te verzamelen ten behoeve van de bijsturing van het onderwijsleerproces. Hierdoor komt de primaire functie van toetsing en het gebruik van toetsen als hulpmiddel bij opbrengstgericht werken in het geding. Bovendien treedt de overheid bij het vastleggen van (te veel) toetsmomenten en leergebieden ons inziens in de inrichtingsvrijheid van scholen (zie ook het advies van de Raad van State).

In het voorliggende wetsvoorstel stelt de overheid niet langer inhoudelijke eisen aan het lovs: scholen mogen zelf blijven bepalen welke toetsen ze gebruiken en hoe vaak ze het niveau meten, zolang de gebruikte toetsen valide, betrouwbaar en methode-onafhankelijk genormeerd zijn. De PO-Raad is van mening dat met de uitwerking in het voorliggende wetsvoorstel voldoende ruimte wordt gegeven aan de professionele autonomie van scholen om volgens de eigen pedagogische-didactische en levensbeschouwelijke opvattingen invulling te geven aan deze verplichting. Wel vraagt de PO-Raad zich af wat de minister verstaat onder regelmatig volgen (zie bladzijde 18 van de MvT). Wat wordt er nu concreet van de onderwijspraktijk verwacht als het gaat om het in kaart brengen van de ontwikkeling van leerlingen? Daarnaast wordt op bladzijde 33 van de MvT gesteld dat de inspectie de resultaten van de tussentijdse toetsen uit het lovs benut om ‘te kunnen beoordelen of er voldoende voortgang is in de ontwikkeling van leerlingen’. De PO-Raad vraagt zich af wat dit precies inhoudt en op welke manier wordt geborgd dat het lovs primair een instrument blijft van de scholen zelf zodat het zijn functie ten dienste van opbrengstgericht werken op alle niveaus (leerling, groep, school, bovenschools) behoudt en de gegevens optimaal benut worden voor het versterken van de kwaliteit van het onderwijs? Op het moment dat de toetsen van het lovs een prominentere rol gaan spelen in het toezicht van de Inspectie, verandert dat namelijk zonder meer de manier waarop de toetsen door de scholen worden beleefd: van instrumenten ten behoeve van de verbetering van de eigen onderwijspraktijk tot instrumenten die afgenomen worden in het teken van verantwoording en controle. Dat zou de leercultuur die de afgelopen jaren is ontstaan als gevolg van het gebruik van de resultaten van deze instrumenten in de diverse verbetertrajecten, teniet doen. Uiteraard is dat niet wenselijk.

Tussentijdse vorderingen en referentieniveaus

Een punt van zorg voor de PO-Raad is het ontbreken van de mogelijkheid om tussentijds de vorderingen van leerlingen te meten in relatie tot de referentieniveaus. Scholen kunnen niet voldoende bijsturen als ze in groep 8 pas zicht krijgen op de prestaties van leerlingen in relatie tot de referentieniveaus. Alleen als de referentieniveaus op eenduidige wijze gekoppeld worden aan de beschikbare tussentijdse toetsen zijn scholen daadwerkelijk in staat om het onderwijs tijdig bij te sturen als leerlingen bijvoorbeeld niveau 1F niet lijken te gaan halen. In het wetsvoorstel wordt dit punt volgens de PO-Raad onvoldoende opgepakt, terwijl er al wel sprake is van het betrekken van de referentieniveaus bij de beoordeling van de leerresultaten door de inspectie. De PO-Raad vindt het noodzakelijk dat scholen de ontwikkeling van leerlingen in relatie tot de referentieniveaus met tussentijdse toetsen in kaart kunnen brengen en waar nodig het onderwijs bij kunnen sturen, voordat de referentieniveaus gekoppeld worden aan de centrale eindtoets en begonnen wordt met het betrekken van de referentieniveaus bij de beoordeling van de leerresultaten door de inspectie. Aangezien daarnaast niet alle domeinen van de referentieniveaus met de toetsen van het lovs en de centrale eindtoets in kaart worden gebracht, vindt de PO-Raad het bovendien wenselijk dat de

overheid ervoor zorg draagt dat er ook voor moeilijk meetbare domeinen (bijv. mondelinge taalvaardigheid en schrijfvaardigheid) instrumenten beschikbaar komen om de vaardigheid van hun leerlingen in relatie tot de referentieniveaus in kaart te kunnen brengen en deze gegevens over te dragen aan het voortgezet onderwijs.

Maat voor leerwinst/toegevoegde waarde

Een andere kanttekening van de PO-Raad bij het wetsvoorstel betreft de maat voor leerwinst/toegevoegde waarde. De PO-Raad heeft grote moeite met de wijze waarop in de toelichting op de wet vooruitgelopen wordt op het gebruik van een mogelijke maat voor het in kaart brengen van toegevoegde waarde/leerwinst. Enerzijds wordt expliciet aangegeven dat de te ontwikkelen werkwijze primair ondersteunend moet zijn bij het opbrengstgericht werken door scholen en hun besturen. Tegelijkertijd wordt echter al een koppeling gelegd met het zichtbaar maken van goed presterende scholen en nog een stap verder prestatiebeloning. Dit werkt mogelijk strategisch gedrag van scholen in de hand. Gevolg hiervan is dat toetscores een steeds minder betrouwbare en valide indicator worden van het werkelijke prestatieniveau van leerlingen waardoor de primaire functie van toetsing en het gebruik van toetsen als hulpmiddel bij opbrengstgericht werken wordt gecorrumpeerd. En dit terwijl in het voorliggende wetsvoorstel tegelijkertijd expliciet wordt aangegeven dat de te ontwikkelen werkwijze primair ondersteunend moet zijn bij het opbrengstgericht werken door scholen en hun besturen. De diverse vormen van gebruik van de te ontwikkelen maat zijn dan ook volgens de PO-Raad niet goed verenigbaar.

Levering gegevens eindtoets aan BRON

In het wetsvoorstel is opgenomen dat het bevoegd gezag de uitslag van de Centrale Eindtoets samen met het niveau van de toets, de datum van de toetsafname en de eventuele reden voor niet-deelname aan de toets aan de minister verstrekt ten behoeve van opname in BRON. Voor de uitslag van de toets gaat het daarbij om de totaalscore op de toets. Sinds vorig schooljaar zijn scholen verplicht deze gegevens aan BRON te leveren (op de eventuele reden voor niet-deelname na). Dit levert voor scholen extra administratieve last op omdat de uitwisseling met BRON via het leerlingadministratiesysteem (LAS) van de school verloopt en de gegevens van de eindtoets daarin handmatig moeten worden ingevoerd. Geautomatiseerde verwerking is echter niet eenvoudig mogelijk omdat er geen eenduidige relatie kan worden gelegd tussen de betreffende leerling en zijn of haar toetsresultaten. Het gebruik van het persoonsgebonden nummer kan voorzien in een dergelijke koppeling. De PO-Raad vindt het daarom een omissie dat in het wetsvoorstel het gebruik van het persoonsgebonden nummer in het gegevensverkeer tussen de school en de centrale toetsafnemer niet wordt geregeld. Zeker nu de eindtoets een wettelijke verplichting wordt en de verwachting is dat de door scholen te leveren informatie over de uitslag van de toets in de toekomst wordt uitgebreid, mede in verband met de referentieniveaus. De PO-Raad is dan ook van mening dat de overheid het gegevensuitwisselingsproces tussen scholen en de centrale toetsafnemer nader dient te faciliteren voorafgaand aan de uitbreiding van de huidige verplicht te leveren gegevens.

Minimum opbrengsteis speciaal (basis)onderwijs

In het wetsvoorstel wordt voorgesteld de minimum opbrengsteis ten aanzien van de onderwijskwaliteit die nu al geldt voor het reguliere basisonderwijs, in te voeren in het speciaal (basis)onderwijs. Om de resultaten van de centrale eindtoets in het speciaal (basis)onderwijs te kunnen gebruiken voor schoolzelfevaluatie en verantwoording, is het noodzakelijk eerst data te verzamelen over de prestaties van een landelijke representatieve

groep van scholen, onderscheiden naar verschillende relevante achtergrondkenmerken van hun leerlingpopulatie. Vervolgens zal met de onderwijspraktijk moeten worden bekeken of de op deze manier tot stand gekomen vergelijkingsgegevens voldoende recht doen aan de specifieke situatie in het speciaal (basis)onderwijs en kunnen dienen als basis voor het toezicht op de eindopbrengsten in deze onderwijssoorten. De PO-Raad heeft zorgen of hier in het voorliggende ontwerpvoorstel wel voldoende tijd voor wordt uitgetrokken gezien het gelijktijdig ingaan van de verplichte invoering van de centrale eindtoets en de minimum opbrengsteis in het speciaal (basis)onderwijs (zie bladzijde 31 van de MvT).

Wij vragen de Kamer:

- Voor de invoering van de centrale eindtoets een invoeringstermijn van een schooljaar te hanteren na besluitvorming in de Eerste Kamer.
- Erop toe te zien dat bij de eisen aan en de inrichting van het leerling- en onderwijsvolgsysteem voldoende ruimte beschikbaar blijft voor de professionele autonomie en inrichtingsvrijheid van de scholen. Alleen dan kunnen de toetsen de bedoelde functie vervullen: als hulpmiddel bij het opbrengstgericht werken ter verbetering van de onderwijskwaliteit.
- Ervoor te zorgen dat de overheid de koppeling van de referentieniveaus aan de beschikbare tussentijdse toetsen faciliteert door de diverse toetsaanbieders hierbij te ondersteunen. Dit alles dient plaats te vinden voordat de referentieniveaus gekoppeld worden aan de centrale eindtoets en betrokken worden bij de beoordeling van de leerresultaten door de inspectie zodat scholen voor groep 8 kunnen bijsturen indien nodig.
- Erop aan te dringen dat de overheid zorg draagt voor het beschikbaar stellen van instrumenten en middelen voor de moeilijk meetbare domeinen (bijv. mondelinge taalvaardigheid en schrijfvaardigheid) om de vaardigheid van leerlingen in relatie tot de referentieniveaus in kaart te brengen.
- Erop toe te zien dat de te ontwikkelen werkwijze voor leerwinst/toegevoegde waarde primair ondersteunend is bij het opbrengstgericht werken door scholen en hun besturen en niet wordt vooruitgelopen op mogelijke andere vormen van gebruik voordat de consequenties daarvan gedegen onderzocht zijn.
- In de wet opnemen dat, voorafgaand aan uitbreiding van de aan BRON te leveren gegevensset, het gebruik van het persoonsgebonden nummer in het gegevensverkeer tussen de school en de centrale toetsafnemer wordt geregeld zodat de leerlinggegevens en de resultaten van de eindtoets automatisch aan elkaar gekoppeld kunnen worden in het leerlingadministratiesysteem van de school.
- Voor de invoering van de minimum opbrengsteis in het speciaal (basis)onderwijs een invoeringstermijn van twee schooljaren te hanteren na invoering van de centrale eindtoets. Op deze manier kunnen eerst data worden verzameld over de prestaties van een landelijke representatieve groep van scholen, onderscheiden naar verschillende relevante achtergrondkenmerken van hun leerlingpopulatie.

Hoogachtend,

Mevrouw mr. drs. C. Kervezee
Voorzitter PO-Raad

In afschrift verstuurd aan de minister van OCW

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Onika Pinkus, adviseur Public Affairs PO-Raad:
o.pinkus@poraad.nl of 06 – 25 34 1442